

Pandemide Artan Akut Ekstremitte İskemisinin Farkında mıyız?

Are we Aware of the Increasing Acute Limb Ischemia on the Pandemic?

 Serpil Şahin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahis Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye.

Sayın Editör,

Derginizde yayınlanan Göçgün ve İkizceli'nin 2021 yılında derginizde yayınlanan 'COVID-19 ile İlişkili İskemik İnmenin Görüntüleme Bulguları' isimli makalesini (1) ilgiyle okudum. Yazarlar bu makalede, COVID-19'un iskemik komplikasyonu olan akut iskemik serebrovasküler olaya değinmiştir. Bu yazıda ise, bir diğer iskemik komplikasyon olan akut ekstremitte iskemisi (AEİ) konusunda değinilmek istendi.

Coronavirus hastalığı-2019 (COVID-19), küresel pandemiye neden olan, başlangıçta sadece bir solunum yolu enfeksiyonu olduğu düşünülen bir enfeksiyon iken, artan vaka sayıları ile hastalığın pıhtılaşma bozukluğuna neden olduğu da anlaşılmıştır (2,3). COVID-19 hem arteriyel hem de venöz tromboembolik komplikasyonlara neden olmuştur (1,3). Bu komplikasyonlar arasında yer alan AEİ ile ilgili veri sınırlıdır. Bu çalışmada literatürü, AEİ açısından gözden geçirmeyi amaçladık.

İtalya'dan 2020 yılında yayınlanan bir çalışmada, İtalyan Lombardiya bölgesindeki COVID-19 pandemisi sırasında AEİ insidansı önemli ölçüde arttığı bildirilmiştir (3). Bildirilen AEİ vakalarının çoğu alt ekstremitte iken, bir kısmı da üst ekstremitte yerleşimlidir. Bu olgulardan bazılarında antikoagülan tedaviye rağmen amputasyon gerekmiştir (4,5).

Ülkemizden yayınlanan bir çalışmada (6), hastanede yatan COVID-19 tanılı toplam 681 hasta arasından, medyan yaşı 62 olan 6 (%0.9) hastada AEİ geliştiği ve bu hastaların tümünün düşük moleküler ağırlıklı heparin (DMAH) tedavisi aldığı bildirilmiştir. COVID-19 tanısı ile AEİ semptom başlangıcı arasındaki medyan süre 13 gündü. Üç hastaya sistemik antikoagülasyonla birlikte acil cerrahi trombektomi uygulanmıştı ve üç hastaya da tek başına

sistemik antikoagülasyon uygulanmıştı. İki hasta exitus olmuştu. Hayatta kalanlar arasında bir hastaya iki taraflı majör amputasyon uygulanmıştı ve diğer hastaya hastaneden taburcu olduktan sonraki bir ay içinde minör amputasyon uygulanmıştı. AEİ olan sadece iki hasta sekelsiz düzelmişti (6).

Başarılı revaskülarizasyon incelenen makalelerde beklenenden daha düşüktü, bunun virüsle ilişkili hiper pıhtılaşma durumundan kaynaklandığını düşünmekteyiz. AEİ'de uzamış sistemik heparin kullanımı cerrahi tedavi etkinliğini, uzuv kurtarmayı ve genel sağkalımı iyileştirebilir (5,6).

Özetle bu yazı, COVID-19 hastalarında optimal antikoagülan tedaviye duyulan ihtiyacı ve olası COVID-19 ile tromboembolik olaylar ilişkili sekel hakkında sürekli bir farkındalığın ve araştırmaların sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Gocgun N, İkizceli T. Imaging Findings of Ischemic Stroke Associated with COVID-19. Phnx Med J. 2021;3(1):31-34.
2. Alkan Çeviker S, Dindar Demiray EK. SARS-CoV-2 (COVID 19) enfeksiyonu ayırıcı tanı açısından diğer solunumsal virüsler. Biotech&Strategic Health Res. 2020;4:45-49.
3. Bellosta R, Luzzani L, Natalini G, Pegorer MA, Attisani L, Cossu LG, et al. Acute limb ischemia in patients with COVID-19 pneumonia. J Vasc Surg. 2020;72(6):1864-1872.
4. Üzümcügil AO, Demirkiran ND, Öner SK, Akkurt A, Alkan Çeviker S. Limb ischemia associated with Covid-19 and its treatment with above-knee amputation. Int J Low Extrem Wounds. 2021:15347346211063257.
5. Makhoul K, Shukha Y, Hanna LA, Nitecki S, Leiderman M, Hayek T, et al. A case of rapidly progressive upper limb ischemic necrosis in a patient with COVID-19. Int J Infect Dis. 2021;106:401-404.
6. Topcu AC, Ozturk-Altunyurt G, Akman D, Batirel A, Demirhan R. Acute limb ischemia in hospitalized Covid-19 patients. Ann Vasc Surg. 2021;74:88-94.

Correspondence: Serpil Şahin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kalp ve Damar Cerrahis Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye. E-mail: serpilsahin123490@gmail.com

Cite as: Şahin S. Pandemide Artan Akut Ekstremitte İskemisinin Farkında mıyız? Phnx Med J. 2022;4(3):146.

Received: .04.12.2021

Accepted: 03.02.2022

